

Spesialistutdanningen

Godkjente spesialister i 2004

Totalt ble det i fjor godkjent 565 nye spesialister etter norske spesialistregler – det høyeste antallet siden 1992. Gjennomsnittlig utdanningstid var 8,4 år, gjennomsnittsalderen var 43,3 år og kvinneandelen drøyt 43 %.

For tredje år på rad er det en økning i antall godkjente spesialister både totalt sett, i allmennmedisin, i sykehusspesialitetene og i overførte spesialistgodkjenninger fra utlandet.

Det ble i 2004 gitt 803 spesialistgodkjenninger fordelt på 761 personer, 431 menn og 330 kvinner. Av de 565 spesialistgodkjenningene etter norske regler hadde 430 norsk statsborgerskap og 135 var utenlandske statsborgere. De fleste med utenlandsk statsborgerskap var fra andre nordiske land (46 personer) og Tyskland (42), men det var også statsborgere fra Bosnia Herzegovina (7), Irak (6), Iran (4), Nederland (4), Serbia (4), Polen (3) og Pakistan (3).

Allmennmedisin fortsatt på topp

Det har vært godkjent spesialister etter norske regler i alle 43 spesialiteter. I kjevekirurgi og munnhulesykdommer var det i 2004 den første godkjenningen siden 1999.

I mange av spesialitetene har det i 2004 vært godkjent flere spesialister enn året før. For godkjenning etter norske regler er det en økning i allmennmedisin, barnesykdommer og fordøyelsessykdommer. I allmennmedisin er det i 2004 godkjent 115 spesia-

lister etter norske regler. Det er det høyeste antallet siden 1998 (138). Det er en jevn økning i antall godkjente spesialister i allmennmedisin de siste fire årene. 356 allmennmedisinere fikk fornyet spesialistgodkjenning i 2004 (359 i 2003, 358 i 2002).

Psykiatri vokser

De fem største spesialitetene er nå allmennmedisin, indremedisin, psykiatri, generell kirurgi og anestesilogi. Psykiatri passerte generell kirurgi mht. antallet yrkesaktive under 70 år i Norge i 2003, og passerte generell kirurgi også mht. det totale antallet godkjente spesialister ved det siste sentralstyremøtet i 2004. Ser vi på antallet yrkesaktive under 70 år i Norge per januar 2005, er det fortsatt disse fem spesialitetene som er de største, og i samme rekkefølge. Fødselshjelp og kvinnesykdommer, som er den sjette største spesialiteten, kommer nå noe nærmere ettersom det er en høy andel av spesialistene i anestesilogi som ikke befinner seg i Norge.

Av spesialistgodkjenninger etter norske regler i 2004 er det flest i allmennmedisin (115), indremedisin (67), psykiatri (61), anestesilogi (30) og barnesykdommer (23). I forhold til spesialitetens størrelse er det dermed forholdsvis mange spesialistgodkjenninger i psykiatri, anestesilogi og barnesykdommer, og forholdsvis få spesialistgodkjenninger etter norske regler i 2004 i generell kirurgi.

Blant overføringer fra utlandet i 2004 er det flest i allmennmedisin (42), anestesilogi (28) og omtrent like mange i hver av spesialitetene generell kirurgi (20), indremedisin (20) og radiologi (19).

Konverterte spesialistgodkjenninger

Det er 238 overføringer av spesialistgodkjenning fra andre land. Av disse var det 220 som fikk sin første norske spesialistgodkjenning i 2004. Av de 238 er det 30 norske statsborgere. Statsborgerskap fordeles seg for øvrig på langt flere land enn de landene som spesialiteten er overført fra.

Det har vært en økning av konverterte spesialistgodkjenninger i de fleste av de større spesialitetene unntatt allmennmedisin, hvor det har vært en nedgang. Fra 2003 til 2004 har det vært en nedgang i allmennmedisin, hjertesykdommer og barnesykdommer. I allmennmedisin er det bare 42

konverteringer fra utlandet, det laveste antallet siden 1995. Nedgangen er særlig stor fra Sverige (17 i 2004, 33 i 2003 og 87 i 1998). Også fra Danmark er det nedgang i konverteringer i allmennmedisin (25 i 2004, 34 i 2003 og 36 i 2001). Utenom Norden er det Tyskland som har størst økning i allmennmedisin, 14 i 2003, 20 i 2004. For konverterte spesialistgodkjenninger generelt, er tallet fra de nordiske land praktisk talt uendret fra 2003 til 2004.

Papir eller leger?

Av de 238 konverteringene fra utlandet i 2004, er det 54 (23 %) som er registrert i legeregisteret med adresse i Norge. Av alle de 3 016 konverteringene fra utlandet i årene 1994–2004, er det 2 755 som fortsatt er godkjente spesialister. Av disse er det kun 768 (25 %) som i dag er registrert i legeregisteret med adresse i Norge. Blant disse igjen er det flest godkjenninger i allmennmedisin (95), indremedisin (88), generell kirurgi (79), ortopedisk kirurgi (65), anestesilogi (52) og fødselshjelp og kvinnesykdommer (46).

Blant de 768 er det flest overføringer fra Sverige (369), Tyskland (161), Danmark (114) og Island (71). Når vi ser på statsborgerskap for disse, er de fleste fra Sverige (228), Tyskland (162), Norge (158), Danmark (101) og Island (35).

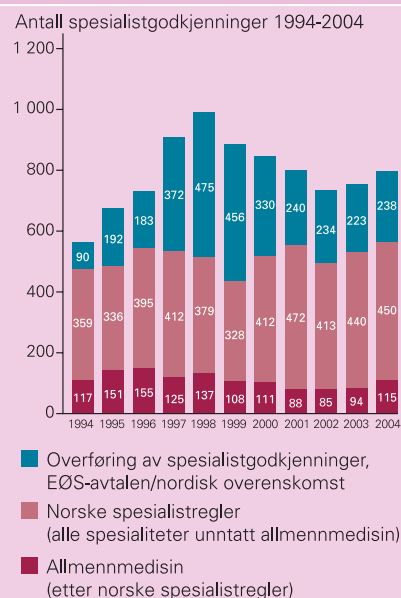
Kjønnsfordeling

For alle spesialistgodkjenninger i 2004 er kvinneandelen økt til 43 % (40,8 % i 2003). Kvinneandelen for godkjenninger etter norske regler ligger både i 2003 og i 2004 på ca. 44 %. Andelen kvinner av konverterte spesialistgodkjenninger har økt jevnt de siste årene, og er nå omtrent lik med kvinneandelen i spesialistgodkjenninger etter norske regler. Til sammenlikning kan det nevnes at kvinneandelen blant alle leger i Norge er litt høyere blant utenlandske enn blant norske statsborgere.

Land utenfor EU/EØS trekker kvinneandelen opp, mens Sverige og Danmark trekker kvinneandelen ned. Kvinneandelen er høyest for overførte spesialistgodkjenninger fra Tyskland og Island, begge med 50 %.

Det er en betydelig økning i kvinneandelen blant godkjente spesialister i 2004 i forhold til tidligere år i de aller fleste spesialiteter. Unntaket er immunologi og transfusjonsmedisin, medisinsk biokjemi, samt enkelte mindre spesialiteter som har nedgang i kvinneandel i forhold til tidligere. Det er fortsatt en forholdsvis lav kvinneandel i de kirurgiske fagene, men likevel en betydelig økning i generell kirurgi, hvor 27,5 % av de godkjente spesialistene i 2004

Figur 1

er kvinner, i karkirurgi 40 % og i urologi 37,5 % kvinner.

Barne- og ungdomspsykiatri ble mellom 1985 og 1990 den første spesialiteten med flere kvinner enn menn blant godkjente spesialister. Fortsatt er dette den eneste spesialiteten med kvinneflertall. Bortsett fra klinisk farmakologi med bare én spesialistgodkjenning i 2004, er dette også den spesialiteten som har høyest kvinneandel blant nye spesialistgodkjenninger i 2004, med 77,8 %. Tett bak følger barnesykdommer med 73,1 % som er en betydelig økning fra tidligere. Deretter følger fødselshjelp og kvinnesykdommer, patologi, øyesykdommer, revmatologi og nevrologi som alle har minst 60 % kvinner blant alle spesialistgodkjenninger i 2004.

Blant godkjente spesialister i 2004 er kvinneandelen forholdsvis lav i de kirurgiske grenspesialitetene, men den er blitt langt høyere enn tidligere i karkirurgi og urologi, foruten thoraxkirurgi hvor det er bare to spesialistgodkjenninger totalt i 2004. Blant de indremedisinske grenspesialitetene er kvinneandelen som tidligere langt høyere, med 50 % både i geriatri og infeksjonssykdommer.

Alder og utdanningstid

Gjennomsnittsalderen for alle spesialistgodkjenninger i 2004 er 43,3 år (43,8 for menn og 42,5 for kvinner). For godkjenning etter norske regler er gjennomsnittsalderen 41,3 år (41,8 for menn og 40,7 for kvinner). For leger som har konvertert spesialistgodkjenningen er gjennomsnittsalderen 47,9 år (48,4 for menn og 47,2 for kvinner).

Vi har ikke data som viser den reelle utdanningstid. Blant annet er det vanskelig å vurdere når den enkelte påbegynte spesialistutdanningen, og det er vanskelig å vurdere hvilke avbrekk det har vært underveis i utdanningen. Når vi avgrenser til leger som har minst fem år og maksimalt 15 år fra autorisasjon til spesialistgodkjenning og kaller dette utdanningstid, er gjennomsnittlig utdanningstid i 2004 for godkjenning etter norske regler 8,4 år (8,2 for menn og 8,6 for kvinner). Dette er samme tall som i 2003. Dersom vi avgrenser ytterligere til de leger som fikk sin første spesialistgodkjenning i 2004, var fjorårets gjennomsnittlige utdanningstid 8,3 år.

Kommentar

Antallet spesialistgodkjenninger etter norske regler økte i årene 1999–2001 for så å falle noe i 2002. De siste to år har det igjen vært en økning. Hvis vi ser dette i et tiårsperspektiv, har vi årene 1994–2004 et snitt på 518 spesialistgodkjenninger etter norske regler per år. De to siste årene har vi altså ligget over dette snittet (534 i 2003, 565 i 2004).

Når det gjelder allmennmedisin etter norske spesialistregler, blir det 118 per år i snitt. De siste seks årene har vi ligget under gjennomsnittet. Det er det store antallet nye spesialistgodkjenninger i allmennmedisin

Tabell 1 Godkjente spesialister 2004

Spesialitet	Antall	Kvinner	Menn	Herav konverterte	
				Norden	Øvrige EØS-land
Allmennmedisin	157	61	96	42	0
Anestesiologi	58	21	37	26	2
Arbeidsmedisin	12	5	7	0	0
Barnekirurgi	1	0	1	0	0
Barne- og ungdomspsykiatri	18	14	4	1	1
Barnesykdommer	26	19	7	3	0
Blodsykdommer	5	2	3	2	0
Endokrinologi	5	2	3	1	0
Fordøyelsessykdommer	9	3	6	2	0
Fysikalsk medisin og rehabilitering	9	5	4	0	0
Fødselshjelp og kvinnesykdommer	37	24	13	15	1
Gastroenterologisk kirurgi	7	1	6	0	0
Generell kirurgi	40	11	29	17	3
Geriatrici	6	3	3	0	0
Hjertesykdommer	19	7	12	4	0
Hud- og veneriske sykdommer	5	2	3	2	1
Immunologi og transfusjonsmedisin	5	1	4	1	0
Indremedisin	87	36	51	17	3
Infeksjonssykdommer	4	2	2	1	0
Karkirurgi	5	2	3	2	0
Kjevekirurgi og munnhulesykdommer	2	0	2	0	1
Klinisk farmakologi	1	1	0	0	0
Klinisk nevrofysiologi	2	1	1	0	0
Lungesykdommer	9	4	5	3	1
Medisinsk biokjemi	7	1	6	0	0
Medisinsk genetikk	2	1	1	0	0
Medisinsk mikrobiologi	5	2	3	0	0
Nevrokirurgi	4	1	3	0	0
Nevrologi	15	9	6	2	0
Nukleærmedisin	1	0	1	0	0
Nyresykdommer	1	0	1	0	0
Onkologi	8	4	4	1	0
Ortopedisk kirurgi	36	6	30	13	3
Patologi	8	5	3	0	1
Plastikkirurgi	11	2	9	7	0
Psykiatri	78	36	42	14	3
Radiologi	41	21	20	17	2
Revmatologi	5	3	2	0	0
Samfunnsmedisin	6	3	3	1	0
Thoraxkirurgi	2	1	1	1	0
Urologi	8	3	5	4	0
Øre-nese-halssykdommer	15	7	8	4	1
Øyesykdommer	21	13	8	11	1
Totalt	803	345	458	214	24

fra 1995 til 1998 som trekker opp gjennomsnittet. Det siste års antall (115) kan imidlertid tyde på at vi igjen er på vei oppover i antall nye spesialister i allmennmedisin.

Antallet konverterte spesialistgodkjenninger har de siste fire årene vært relativt stabilt på gjennomsnittlig 234 per år.

Gjennomsnittsalderen for de godkjente spesialistene etter norske regler, har i mange år vært ganske konstant på ca. 40 år ved første spesialistgodkjenning. På samme måte er gjennomsnittlig tid fra autorisasjon til spesialistgodkjenning etter norske regler også stabil på drøyt åtte år.

Andelen kvinner blant de godkjente spesialistene har økt de senere årene, både når det gjelder godkjenninger etter norske regler og ved konvertering. I 2003 var kvin-

neandelen 40,8 % for alle godkjenninger. I 2004 er den 43 %. Av alle leger under 67 år i Norge, er i dag 36 % kvinner. Av alle medisinstudenter i Norge er 60 % kvinner.

Ytterligere informasjon og statistikk over spesialistgodkjenninger finnes på Legeforeningens nettsider (www.legeforeningen.no/index.db2?id=1437) og i tilsvarende artikler i Tidsskriftet fra og med 1996-årgangen (1).

Einar Skoglund

einar.skoglund@legeforeningen.no
Medisinsk fagavdeling

Litteratur

1. Skoglund, E. Godkjente spesialister i 2003. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 686–7.